

— Παναγία μου! τί ὠραῖο στρωσίδι θὰ ἔλα-
με διὰ τὴν ἁγίαν τράπεζαν τῆς ἐκκλησίας μας.
Δὲν τὸ δίδετε, καλέ μου ἀφεντάκη, εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν, νὰ σώσετε καὶ τὴν ψυχὴν σας; ἔτσι κο-
λάζεσθε! Ἄχ, τί εὐμορφος ποῦ εἴσθε μ' αὐτό.
Νὰ φωνάξω τὴν μικρὰν μου κυρὰν νὰ σὰς ἰδῇ.

— Ἔλα, Ἀνέτα, σιώπαινε. Ἄφησέ με νὰ
κοιμηθῶ, καὶ αὐριον συγυρίζω τὰ πράγματά μου.
Ἄν σ' ἀρέσῃ τόσον ἡ βόμπα μου, εἶμαι καλὸς
χριστιανός, καὶ σοῦ τὴν χαρίζω ὅταν θὰ φύγω,
νὰ σώσης τὴν ψυχὴν σου.

Ἡ Ἀνέτα ἔμεινεν ὡς στήλη ἀλόος, θεωροῦσα
τὸν Κάρολον, καὶ μὴ δυναμένη νὰ πιστεύσῃ εἰς
τοὺς λόγους του.

— Νὰ μοῦ τὸ χαρίστετε, ἔμένα; αὐτὸ τὸ ὠ-
ραῖο πρᾶγμα; εἶπε τέλος ἀναχωροῦσα. Αὐτὸς ὁ
αὐθέντης δνειρεύεται ἔξυπνος. Καλὴν νύκτα σας.

— Καλὴν νύκτα, Ἀνέτα.

— Τί ἤλθα νὰ κάμω ἐδῶ; διελογίσθη ὁ Κά-
ρολος ἀποκοιμώμενος. Ὁ πατήρ μου δὲν εἶνε ἀ-
νόητος, καὶ τὸ ταξειδίον μου θὰ ἔχει ἕνα σκοπόν.
Ἄδιάφορον! Εἰς αὐριον τὰ σπουδαῖα, ὅπως ἔλε-
γε, δὲν ἤξεύρω, βέβαια, ποῖος Ἕλλην χονδροκέ-
φαλος.

— Παναγία μου! τί εὐμορφος εἶνε ὁ ἐξάδελ-
φός μου! διελογίσθη ἡ Εὐγενία διακόπτουσα τὴν
προσευχὴν τῆς, ἣν οὐδὲ κἀν ἐπέρανε τὴν ἐσπέραν
ἐκείνην.

Ἡ κυρία Γρανδὲ οὐδὲν διελογίσθη κατακλινο-
μένη. Ἦκουε διὰ τῆς θύρας τοῦ μεσοτοίχου τὸν
φιλάργυρον περιπατοῦντα ἄνω καὶ κάτω ἐν τῷ
κοιτῶνί του. Ὡς πάσαι αἱ δειλαὶ γυναῖκες, εἶχε
σπουδάσει καλῶς τὸν χαρακτῆρα τοῦ κυρίου τῆς.
Ὅπως δὲ ὁ λάρος προδίδει τὴν καταιγίδα, εἶ-
χεν ἐκ μικρῶν τιμῶν καὶ ἀδιωράτων σημείων μαν-
τεύσει τὴν κλυδωνίζουσαν τὸν Γρανδὲ ἐσωτερικὴν
τρικυμίαν, καὶ, ὡς μόνη τῆς ἔλεγεν ἐν ὁμοίαις
περιστάσεσιν, ἔκαμνε τὴν νεκράν.

Ὁ δὲ Γρανδὲ ἐθεώρει τὴν πρὸς τὸ ἄδυτον δω-
μάτιόν του ἄγουσαν θύραν, ἣν εἶχεν ἐνδύσει ἐ-
σωτερικῶς διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων, κ' ἔλεγε καθ' ἑ-
αυτὸν:

— Τί ἀλλόκοτος ἰδέα τοῦ ἤλθε τοῦ ἀδελφοῦ
μου νὰ μοῦ κληροδοτήσῃ τὸν υἱόν του; Ὁραία
κληρονομία! Οὐδὲ εἴκοσι τάλληρα δὲν ἔχω νὰ
τοῦ δώσω. Καὶ τί εἶνε εἴκοσι τάλληρα δι' αὐτὸν
τὸν μωσχανάθρεπτον, ὅστις ἐκύτταζε μὲ τὸ γυαλί
τὸ βαρόμετρόν μου, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τοῦ βάλῃ
φωτιάιν.

Ἀναλογιζόμενος τὰς συνεπειὰς τῆς διαθήκης
ἐκείνης, τῆς ἐν ὀδύναϊς τεχθείσης, ὁ Γρανδὲ ἦτο
ἴσως πολὺ μᾶλλον τεταραγμένος ἢ ὁ ἀδελφός του,
καθ' ἣν ὥραν τὴν ἔγραφε.

— Θὰ λάβω ἐκεῖνο τὸ χρυσὸν φόρεμα! διε-
λογίζετο ἡ Ἀνέτα, καὶ ἀπεκοιμήθη ἐνδεδυμένη
τὸ ὠραῖον τῆς ἁγίας τραπέζης ἐπικάλυμμα, δ-
νειρευομένη ἄνθη καὶ τάπητας καὶ χρυσοῦρῃ ὑ-

φάσματα, πρῶτον τότε ἐπὶ ζωῆς τῆς, ὡς ἡ Εὐ-
γενία πρῶτον τότε ὠνειρεύετο ἔρωτα.

[Ἐπεται συνέχεια].

Σύντομος ἐξηγήσεις

ΤΗΣ ΔΑΡΒΙΝΕΙΟΥ ΘΕΩΡΙΑΣ

Γεγονὸς γνωστὸν, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο ὁ ἀν-
θρῶπος νὰ παρατηρῇ τὰ περὶ αὐτὸν, εἶνε ὅτι τὰ
ἀνόργανα ὄντα, ἦτοι τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, γεν-
νῶσιν ἀπογόνους ὁμοίους πρὸς τοὺς γονεῖς. Τὸ
ἐξαγόμενον τοῦτο τῆς πείρας ἔφερε βραδύτερον
εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν ὁμοίων τούτων ζῶων ἢ
φυτῶν, καὶ τῶν ταῦτα γεννησάντων γονέων, πρὸς
ἕτερα ὄντα ἔχοντα ἄλλους ἀνομοίους χαρακτῆρας.
Τὸ ἄθροισμα τῶν ὁμοίων, ἦτοι τῶν ὁμοίους χαρα-
κτῆρας ἐχόντων καὶ ἀπὸ κοινῶν γονέων καταγο-
μένων ζῶων καὶ φυτῶν ἐκλήθη ἐν γένει εἶδος καὶ
ἐθεωρήθη ὡς αὐτοτελές, μὴ ἔχον οὐδόλως σχέ-
σιν μετὰ τῶν ἄλλων, τῶν διαφόρους χαρακτῆρας
ἐχόντων ζῶων καὶ φυτῶν.

Εἰς τὴν ἔνοιαν ταύτην τοῦ εἶδους, καθ' ἣν
πολλὰς ὁμοίας μορφὰς φυτῶν ἢ ζῶων συνῆπτεν ἡ
αὐτὴ κοινὴ καταγωγὴ, συμπεριελήφθη εἴτα καὶ
ἀφ' ἑαυτῆς νοουμένη καὶ ἡ ἐπ' ἄπειρον γονιμότης
ὄλων τῶν ἀτόμων εἶδους τινὸς καὶ ἡ ὁμοιότης
αὐτῶν. Ὡστε ὅπως ὁμάς τις ζῶων ἢ φυτῶν ἀνή-
κῃ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, ἔδει πάντα τὰ ἄτομα αὐτῆς
νὰ κατὰγονται ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων, νὰ ὦσι
γόνιμα, καὶ νὰ ἁμοιάζωσι καὶ πρὸς ἄλληλα.

Ἀφ' ἧς ὅμως οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ βοτανικοὶ ἤρ-
ξαντο νὰ σπουδάζωσιν ἐντελέστερον τὰ φυτὰ καὶ
τὰ ζῶα καὶ συλλέγωσιν αὐτὰ, καὶ ἀποθέτωσιν ἐν
μουσεῖοις καὶ συλλογαῖς, ἔθετον ὡς βᾶσιν τὴν
γενικῶς διαδεδομένην ἰδέαν ταύτην τοῦ εἶδους
καὶ ἐφήρμοζον τὰ τρία κριτήρια, τουτέστι τῆς
ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων καταγωγῆς, τῆς γονιμό-
τητος καὶ τῆς ὁμοιότητος, καὶ εἰς τὰ ἄγρια ζῶα
καὶ εἰς τὰ αὐτοφυῆ φυτὰ. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶ-
τον τῶν κριτηρίων τούτων δὲν ἦτο εὐχρηστον,
ὁσάκις ἔφερον οἵκαδε νεκρὰ τὰ συνειλεγμένα ἄ-
γνωστα φυτὰ ἢ ζῶα, ἢ ἐθεώρουν αὐτὰ τεταρι-
χευμένα, διότι ἠγνόουν τίνες οἱ γονεῖς αὐτῶν.
Ἀχρηστον ἐπίσης ἦτο καὶ τὸ δευτέρον κριτήριον,
ἢ γονιμότης τῶν ζῶων ἢ τῶν φυτῶν. Πρὸς ὀρι-
σμὸν λοιπὸν τοῦ εἶδους ὄντος τινὸς ἔμεινε τὸ τρί-
τον κριτήριον ἐν χρήσει, ἢ ὁμοιότης τοῦ σώμα-
τος αὐτοῦ πρὸς ἄλλα παραπλήσια. Οὕτως ἀπὸ
τῆς οὕτω καλουμένης φυσιολογικῆς καὶ γενεαλο-
γικῆς ἐννοίας τοῦ εἶδους ἀπέμεινεν μόνον ἡ μορ-
φολογικὴ, καθ' ἣν δὴλ. ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος τῆς
μορφῆς συνεπέρινον λίαν ὀρθῶς καὶ τὴν ἀπὸ κοι-
νῶν γονέων καταγωγὴν, ἣν ἄλλως ἠδυνάτουσαν νὰ
ἐξηγήσωσιν.

Ἄλλ' ἡ ὁμοιότης αὕτη τῶν μορφῶν εἶδους τι-
νὸς ζωϊκοῦ ἢ φυτικῶν ἐφάνη δύσχρηστος ἐν τῇ
πράξει, διότι καὶ οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ βοτανικοὶ

ἐπέσθησαν ἐκ πείρας ὅτι τὰ ἔκγονα, ἤτοι οἱ ἀπόγονοι τῶν οἰκιακῶν ζῴων, μετὰ σειρὰν ὄλην ἀλληλοδιαδόχων γενεῶν, τότε διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τὴν μορφήν, ὥστε μόλις δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν μικρά τις αὐτῶν πρὸς ἄλληλα ὁμοιότης. Ὁ μικρὸς π. χ. κυρτόπους κύων, ὁ κληθεὶς τροχοκύων, ἄτε διώκων τὸ ζῶον τρόχος ἐν τῇ βορείᾳ Ἑυρώπῃ, διαφέρει τὰ μέγιστα τοῦ μεγάλου θηρευτικοῦ κυνός· ἐπίσης δὲ ἡ μεγαπρόλοβος περιστέρα τῆς λεπτοποῦς καὶ ἀγγελιοφόρου, καὶ ὁ βραδινὸς ἵππευτικὸς ἵππος τοῦ διφροφόρου κτλ., ἐνῶ οὐδεὶς ἀμφιβάλλει περὶ τῆς κοινῆς καταγωγῆς τῶν διαφρωτάτων τούτων φυλῶν. Ἐνεκα τούτου συγκράτεσον πάντες καὶ τὰς εἰς ἔσχατον βαθμὸν διαφόρους μορφὰς ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει, καίτοι ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἦτο ἐκ πρώτης ὄψεως ἐναργής. Ἡ ἰδέα λοιπὸν τῆς ὁμοιότητος τῶν ἀτόμων εἵδους τινὸς ἔδει κατ' ἀνάγκην νὰ ἐγκαταλειφθῇ.

Ἐνεκα τούτου εὐρέθησαν εἰς μεγάλην δυσχερείαν οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ βοτανικοὶ, διότι, μὴ δυνάμενοι νὰ στηριχθῶσιν εἰς τὴν ὁμοιότητα ζώου τινὸς ἢ φυτοῦ πρὸς ἕτερα, ἀπώλεσαν τὸ μόνον πρακτικὸν ἐν χρήσει μέσον πρὸς ὄρισμὸν τοῦ εἵδους, ὅπερ ἐν τῇ πράξει ἀσυνειδήτως πρὸ καιροῦ καὶ αὐτοὶ οὗτοι εἶχον ἐγκαταλείψει. Διότι ἐνῶ ἔτασσον ἐν ταῖς συλλογαῖς αὐτῶν τὰ δείγματα τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος, καὶ συνέκρινον αὐτὰ, ἠναγκάζοντο νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν εἶνε ὅμοιον πρὸς ἕτερον, καὶ ὅτι ὑπάρχουσιν ὁμοιότητες μὲν κατὰ τοῦτον τὸν χαρακτήρα, ἀνομοιότητες δὲ κατ' ἐλείπον. Πρὸς τούτοις δὲ δὲν ἠδύνατο ν' ἀρνηθῶσιν ὁμοιότητας καὶ μεταξὺ δύο ἀτόμων, ἅτινα εἶχον τάξει κατὰ δύο διάφορα εἶδη (μεταξὺ π. χ. εἰδῶν τινῶν κυνῶν καὶ λύκων), ὃν ὁ βαθμὸς μόνον τῆς ὁμοιότητος ἦτο διάφορος.

Πρώτος δούς ἐπιστημονικῆν ἔννοιαν εἰς τὰς διαφόρους ταύτας βαθμίδας τῆς ὁμοιότητος ἦτο ὁ Λινναῖος, ὅστις ἔταξε τὴν ἔννοιαν τοῦ εἵδους, δηλ. τῶν ὄντων τῶν ἐχόντων ὁμοιότητας πρώτου βαθμοῦ, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ γένους, ἤτοι τῶν ὄντων τῶν ἐχόντων ὁμοιότητας δευτέρου βαθμοῦ, καὶ οὕτω ἱδρυσεν τὸ σύστημα τῆς διαίρεσεως κατὰ τὰς δύο ταύτας βαθμίδας, καὶ εἰσήγαγε τὴν ἔσχατὴν διατηρηθησομένην διπλῆν ὀνοματοθεσίαν. Ἐκαστον οὕτω ἄθροισμα ἀτόμων, ἐχόντων μεγίστην πρὸς ἄλληλα ὁμοιότητα, ἔλαβεν ὡς ἰδιαιτέρον εἶδος εἰδικόν τι ὄνομα, πολλὰ δὲ εἶδη δυνάμενα ἀπωτέραν τινὰ κοινὴν ὁμοιότητα ἔλαβον κοινόν τι ὄνομα γένους, ὅπερ προτάσσεται τοῦ εἵδους. Οὕτω π. χ. ὁ ἵππος ὀνομάζεται *Equus Caballus* (ἵππος ὁ ἱππικὸς), ὁ δὲ ὄνος *Equus Asinus* (ἵππος ὁ ὄνος). *Equus* (ἵππος) εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ γένους τὸ κοινὸν εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἵππων, ὡς εἰς τὸν Ζέβρα (*Equus Zebra*), τὸν Κβάγγα (*Equus Quagga*), τὸν ὄναγρον (*Equus*

Onager)· *Caballus* δὲ (ὁ ἱππικὸς) *Asinus* (ὁ ὄνος) *Onager* (ὁ ὄναγρος) εἶνε τὰ ὀνόματα τῶν εἰδῶν.

Βεβαιωθέντων οὕτω διαφόρων βαθμῶν ὁμοιότητος μεταξὺ τῶν ὁμοίων ἀτόμων εἵδους τινὸς ἐδόθη ἀφορμὴ καὶ πρὸς περαιτέρω ὑποδιαίρεσιν τῶν διαφόρων τῆς συγγενείας βαθμῶν. Ὁ Λινναῖος πολλὰ γένη συνήνοεν ἐν μιᾷ τάξει, πολλὰς δὲ τάξεις ἐν μιᾷ κλάσει. Ὁ Latreille μεταξὺ τάξεως καὶ γένους παρενέβαλε τὴν ἔννοιαν τῆς οἰκογενείας, ὁ δὲ Cuvier καὶ μετ' αὐτοῦ συγχρόνως καὶ ὁ Baer συνήνωσαν πολλὰς κλάσεις εἰς ἓν ἄθροισμα ἢ ἓνα τύπον. Ἄλλοι μεταγενέστεροι ἐπολλαπλασίασαν τὰς ὀλίγας ταύτας βαθμίδας μέχρις 20 - 24, οὕτως ὥστε ὄχι μόνον ὑπῆρχον βαθμίδες ὁμοιότητος ἄνω τοῦ εἵδους (γένος, οἰκογένεια, τάξις κτλ.), ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτὸ, ἔχουσαι καὶ ἴδια ὀνόματα. Οὕτω εἰσήχθη εἰς τὴν ἐπιστήμην ἡ διάκρισις «εἰς ὑποδέστερα εἶδη», «ποικιλίας» «φυλάς», καὶ οὕτω διὰ τῶν διαίρεσεων τούτων ἐτάφη κατὰ μικρὸν ἡ ἰδέα, καθ' ἣν τὰ εἶδη κατὰγονται ἀπὸ κοινῶν γονέων, καὶ δὲ περιληπτικαὶ ἔννοιαι «οἰκογένεια», «γένος», «εἶδος», «ποικιλία», ἐσήμαινον βαθμοὺς μόνον διαφόρους συγγενείας. Ἐκ τούτου δὲ προσεπάθοντο νὰ ὀρίσωσι δι' ὀρισμένων κοινῶν χαρακτήρων, ὄχι μόνον τὰ εἶδη, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπωτέρω ἄθροίσματα τῶν συγγενῶν ἄθροισμάτων τῶν ὄντων.

Οὕτω κατὰ μικρὸν ἐγεννήθη τὸ σύστημα τῆς διαίρεσεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων, τὸ καλούμενον *φυσικὸν*, καθόσον δι' αὐτοῦ ἐπέζητεῖτο νὰ καταδειχθῇ ἡ *φυσικὴ συγγένεια* τῶν ὄντων, καὶ οὐχὶ ἡ τεχνητή. Ἄλλ' ἡ λέξις *φυσικὴ συγγένεια* ἔμεινεν ἄνευ σημασίας τινὸς, ἐφ' ὅσον πάντες παρεδέχοντο ὅτι ἕκαστον εἶδος ἐπλάσθη κατ' ἰδίαν, μέχρις οὗ διὰ τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς ἢ τῆς ἀναπτύξεως * ἢ εἰς τὰ στόματα ὄλων ὑπάρχου-

* Καὶ ἄλλοτε ἐγράφουν κατὰ τῆς κακῆς ἀποδόσεως τῆς ἔννοιαι τῆς λέξεως *Evolution* διὰ τῆς ἑλληνικῆς ἑξέλιξις. Εἰς τοὺς λόγους δὲ, οὗ ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Δάρβιν ἀνεφάρμεν, (W. Preger Κάρολος Δάρβιν ὑπὸ Σπ. Μηλιαράκη 1880, τελ. 5, σὺμ. 1.) προσθέτομεν νῦν καὶ τὰ ἐξῆς: Οἱ ἐπιμένοντες νὰ μεταχειρίζονται τὴν λέξιν ἐξέλιξις ἢ ἀγνοοῦσι τὴν ἱστορίαν τῆς λέξεως *Evolution* ἢ ἐμμένουσιν εἰς τὰς ἰδέας τοῦ 17 αἰῶνος, καθ' ὃν ἡ λέξις αὕτη εἶχεν ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν καὶ ἡ ἑλληνικὴ λέξις ἐξέλιξις. Γράφομεν δὲ τοῦτο, διότι νομίζομεν ὡς ἐπιβλαβὲς τὸ νὰ μεταφέρηται λέξις τις ἀλλότιστα σημασίαν εἰς τὴν ἐπιστήμην δι' ἑτέρας, ἐκφραζούσης τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, καὶ τοῦτο ὑπαρχούσης ἑτέρας καταλλήλου καὶ ἐφαρμοζομένης εἰς πάσας τὰς περιστάσεις. Τί δύναται τις δὲ νὰ νοήσῃ ἀκούων ἐξέλιξις τῶν ὄντων ἢ τοῦ φερίου, ἢ τοῦ ἐμβρύου, ἢ τοῦ φυτικῶν σπέρματος, ἀφοῦ οὐδεμία ἐκδίδει τὰς τελευταίας κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας, ἃς ἐδέχοντο οἱ φυσιοδίφαι τοῦ 17 αἰῶνος, ἀλλ' ἀπλῆ ἀνάπτυξις κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως, τὴν καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ διατηρηθεῖσαν; Τόσω δὲ μᾶλλον ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῆς λέξεως ἐξέλιξις, καθόσον καὶ αὐτὸς ὁ Δάρβιν δὲν θεωρεῖ τὴν θεωρίαν τῆς παγγενεσίας αὐτοῦ ὅμοιαν πρὸς τὰς πρῶτερας

σα φυσική συγγένεια ἔθεωρήθη πραγματικῶς ὡς ἀληθῆς συγγένεια ἐξ αἵματος, ὡς ἀληθῆς δωμαμία καὶ διὰ τὰ ζῶα καὶ διὰ τὰ φυτά.

Ἡ θεωρία αὕτη τῆς καταγωγῆς ἦτο ἀναγκαία λογικὴ συνέπεια πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἀπανταχοῦ παρατηρουμένων διαφόρων βαθμῶν συγγενείας τῶν ζώων μορφῶν τῶν ὄντων, διὸ καὶ πρὸ τοῦ Δάρβιν εἶχεν ἤδη ἐκφρασθῆ ὑπὸ πολλῶν φυσιοδιφῶν, καὶ εἶχεν ἀποδειχθῆ ὡς ἀληθῆς διὰ λογικῆς ἀλληλουχίας ἐκ τῶν προτέρων. Ἄλλ' ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπόδειξις δὲν ἐγένετο ὑφ' οὐδενὸς τῶν πολλῶν προκατόχων τοῦ Δάρβιν, καὶ ἕνεκα τούτου ἡ θεωρία τῆς καταγωγῆς ἔκειτο ἀναπόδεικτος πρὸ αὐτοῦ, ἐλάχιστος δὲ ἀριθμὸς φυσιοδιφῶν ἠσπάζετο αὐτήν.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ὁμῶς εἰκοσαετηρίδα ἐγένετο ριζικὴ τῶν προτέρων γνωμῶν μεταβολή, διότι ἡ νέα θεωρία ἀνέδυσεν ἀφνης τελεία ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐπόψεις, καίτοι παρ' αὐτῶ τὸ ἴδρυτὴ αὐτῆς ὠρίμασε λίαν βραδέως. Ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ Δάρβιν περὶ τὴν γῆν ἐν ἔτει 1832 - 1837 ἐπῆλθεν αὐτῶ ἡ ἰδέα τῆς κατὰ μικρὸν ἀναπτύξεως τῶν ὀργανώσεων, ἣν διελεύκανε μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ διὰ «καρτερικῆς συναγωγῆς καὶ σταθμίσεως τῶν γεγονότων» καὶ τῆς περιεκτικῆς ἐργασίας, ἣν ἐξήκολούθη μέχρι τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἡμερῶν. «Ἐπιστοπῶν», λέγει ὁ ἴδιος ἐν ἐπιστολῇ τινι πρὸς τὸν Haeckel, «τὰ ἐν τῇ περιηγήσει παρατηρηθέντα γεγονότα καὶ συγκρίνων ἕτερα ἅντα ὅμοια φαινόμενα, ἐσκέφθη ὡς πιθανόν, ὅτι ὅλα τὰ πλησίον συγγενῆ ὄντα κατάγονται ἀπὸ κοινῆς τινος μορφῆς. Ἐπὶ πολλὰ ὅμως ἔτη ἠδυνάτου ἐν ἔνοχῳ πῶς ἐκάστη μορφή αὐτῶν προσηρμόθη τὴν ἴσῃ θαυμασίως πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς τῆς ζωῆς συνθήκας. Ἐνεκα τούτου ἤρχισα συστηματικῶς νὰ σπουδάζω τὰ οἰκιακὰ ζῶα καὶ τὰ κηπευόμενα φυτά· παρετήρησα δὲ μετὰ μικρὸν ὅτι ἡ σπουδαιότατη δύναμις, ἡ προκαλοῦσα τὴν μεταβολὴν τῆς μορφῆς αὐτῶν ἔκειτο εἰς αὐτὴν τὴν πρὸς καλλιέργειαν ἐκλεκτικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου, τοὔτέστιν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν ἐκλελεγμένων τινῶν εἰδῶν ζώων ἢ φυτῶν πρὸς περαιτέρω θεραπείαν καὶ ἀνατροφὴν. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον σπουδάσει πολλὰ ὡς τὰ ἦν καὶ τοὺς βίους τῶν ζώων, ἤμην παρεσκευασμένος πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τοῦ ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως, αἱ δὲ γεωλογικαὶ σπουδαὶ μοὶ παρέσχον ἰδέαν τινὰ τοῦ ἀπείρου χρόνου τῶν παρελθουσῶν γεωλογικῶν περιόδων. Τὴν ἰδέαν τῆς «φυσικῆς διαλογῆς» συνέλαβον, ἀναγνούς τὸ βιβλίον τοῦ Μάλλου περὶ πληθυσμοῦ».

Τὸ πρῶτον σχεδίασμα τῆς θεωρίας αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Δάρβιν ἐν ἔτει 1844, ἤθελε δὲ πιθανῶς κρατήσει αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀδημοσίευτον

ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἐκφρασεῖσας, εἰς ἃς λίαν καταλλήλως θὰ ἤρμοζεν ἡ λέξις ἐξέλιξις.

καὶ μετὰ τὰς παρακελεύσεις τῶν διασῆμων αὐτοῦ φίλων Λυέλλ καὶ Χοῦκερ, οἵτινες ἐγνώριζον τὰς μεγαλοφειδῆ αὐτοῦ ἰδέας, ἂν μὴ ὑπῆρχεν ὁ Ἄλφρέδος Οὐάλλας (Wallace). Ὁ ἀγχίνους δὴλ. οὗτος φυτιοδίφης, περιηγούμενος τὰς Μαλαϊκὰς νήσους ἔπεμψεν ἐν ἔτει 1858 τῷ Λυέλλ πρὸς δημοσίευσιν πραγματείας, ἐν ἣ ἀνέπτυσεν ὅλως τὰς αὐτὰς ἰδέας περὶ τῆς φυσικῆς κατ' ἐκλογὴν ἀνατροφῆς, ἃς ὁ Λυέλλ ἐγνώριζεν ὡς ἀποτελεσμα τῶν πολυστῶν μελετῶν τοῦ Δάρβιν. Ἐκ τούτου λαβὼν λοιπὸν ὁ Λυέλλ ἀφορμὴν παρεκίνησε πλείοτερον τὸν Δάρβιν πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἰδίων μελετῶν, οὕτω δὲ τὸ αὐτὸ τεῦχος τῆς «Ἐφημερίδος τῆς λινναϊκῆς εταιρίας» ἐν Λονδίῳ κατεχώρισεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν πραγματείαν τοῦ Οὐάλλας «Περὶ τῆς τάσεως τῶν ποικιλιῶν τοῦ ἀπομακρύνεσθαι ἀπεριορίστως ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ τύπου», ἀφ' ἑτέρου δὲ σύντομον ἀνακοίνωσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Δάρβιν «Περὶ τῆς τάσεως τῶν εἰδῶν τοῦ σχηματίζειν ποικιλίας, καὶ περὶ τῆς παρατεταμένης διατηρήσεως τῶν εἰδῶν διὰ τῆς φυσικῆς διαλογῆς.» Τὸ δὲ πολύχορον αὐτοῦ ἔργον ἐξέδοτο ὁ Δάρβιν ἐν ἔτει 1859 φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Περὶ τῆς διὰ τῆς φυσικῆς διαλογῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν, ἥτοι περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν πλεονεκτουσῶν φυλῶν ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως».

Ἡ μεγάλη ἀξία καὶ σημασία τοῦ Δάρβιν συνίσταται εἰς δύο κυρίως διαφορὰ ἀλλήλων σημεία. Πρῶτον διότι δι' αὐτοῦ ἀνεπτύχθη ἡ θεωρία τῆς καταγωγῆς διεξοδικώτερον καὶ ἐν στενωτέρῳ ἐνοίῳ, ἢ ὅσον ἐγένετο ἐπὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ, καὶ ἐχρησιμοποιήθη κατεργασθῆν κριτικῶς τὸ ἀφθονον ὕλικόν τὸ μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐξ ἅπασαν τῶν χωρῶν τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν συναθροισθέν· δεύτερον δὲ διότι εὐρῶν τὴν θεωρίαν τῆς διαλογῆς, παρέσχε θεμελιώδη ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς, ἀπόδειξιν πρὸ τῆς ὁποίας κατεβλήθησαν πάσαι αἱ ἐπὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ ἐγερθεῖσαι ἀμφιβολίαι.

Συναγαγὼν ὁ Δάρβιν τὰ γεγονότα τῆς συστηματικῆς καὶ συγκριτικῆς Ἀνατομίας, τῆς Ἱστορίας τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὀργανώσεων, τῆς Γεωλογίας, καὶ ἐπιθεωρήσας διὰ θαυμασίας ὀξυδερκειᾶς τὴν ὅλην ἀνόργανον φύσιν, ἥς ἐγνώριζε λεπτομερῶς ὅλας τὰς χώρας, κατέδειξεν ὅτι ἡ θεωρία τῆς καταγωγῆς εἶνε ἡ μόνη καθ' ὅλα σύμφωνος πρὸς ὅλα τὰ γεγονότα, καὶ ὅτι δι' αὐτῆς ἐξηγοῦνται φυσικῶς, πειστικῶς καὶ ἀπροκαλήπτως ἅπαντα τὰ φαινόμενα τῆς ἐνοργάνου φύσεως. Πρῶτος δὲ αὐτὸς προσεῖδε πάσας τὰς δυνατότας ἀντιρρήσεις καὶ παρεξηγήσεις καὶ ἀνῆρσεν αὐτάς, συνέβη δὲ ν' ἀντεπεξέλθωσιν ἐνίοτέ τινες κατ' αὐτοῦ διὰ τῶν αὐτῶν ἀντιρρήσεων, αἵτινες πρὸ πολλοῦ εἶχον ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἐφευρεθῆ καὶ ἀναίρεθῆ.

Ὅπως ὁ Δάρβιν στηριχθῆ ἐπὶ ὕγιων σκέψεω ἔλαβεν ὡς ἀφτηρίαν παρατηρήσεως τὰ οἰκιακὰ ζῶα, ἅτινα ὡς γνωστὸν παράγονται διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ κτηνοτρόφου, ὅστις, ἐκλέγων τὰ κατὰλληλα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἄτομα, ἀνατρέφει αὐτὰ ἰδιαζόντως καὶ εἰς αὐτὰ μόνον ἐπιτρέπει τὸν πολλαπλασιασμόν. Ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς δὲ ταύτης στηρίζεται ἅπασα ἡ τέχνη τῶν κτηνοτρόφων καὶ φυτοκόμων. Ὁ ἄνθρωπος οὐδ' ἐπὶ ἐλάχιστον δύναται νὰ μεταβάλῃ τὰς φυλάς τῶν οἰκιακῶν ζῶων καὶ τῶν θεραπευομένων φυτῶν, μόνον δὲ μεταχειριζόμενος τὰς ἀτομικὰς αὐτῶν διαφορὰς ἐκλέγει τὴν χρήσιμον αὐτῷ μορφήν, διὰ δὲ τῆς γονιμοποιήσεως ἀναγκάζει τὰς ιδιότητας αὐτῆς νὰ μεταδοθῶσι καὶ εἰς ἄλλα ἄτομα κληρονομικῶς. Οὕτω ἀδικεῖται καὶ παρατεταμένως ἐκλέγων ὁ κτηνοτρόφος ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ζῶα, ὧν θέλει νὰ χρῆσιμοποιήσῃ τὰς ιδιότητας καὶ τοὺς χαρακτῆρας, δύναται ἐπὶ τέλους νὰ πλάσῃ οὕτως εἰπεῖν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης τῆς ἀδικεῖται διαλογῆς ζῶα, ἔχοντα τὰς μεγίστας διαφορὰς χαρακτῆρων καθ' ὠρισμένην διεύθυνσιν. Ἡ ἀτομικὴ λοιπὸν ἔκτασις ἢ ἐκείλη, ὅπως ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι τὰς παρεκκλήσεις τῶν χαρακτῆρων, καὶ ἡ κληρονομικὴ διάδοσις αὐτῶν εἶνε οἱ δύο κύριοι παράγοντες. οὗς οἱ κτηνοτρόφοι καὶ φυτοκόμοι μεταχειρίζονται διὰ τῆς ἐκλογῆς πρὸς ἀλλοίωσιν ἢ μεταβολὴν τῶν εἰδῶν.

Ἐπὶ τῆς θεμελιώδους ταύτης δι' ἅπασαν τὴν κτηνοτροφίαν καὶ φυτοκομίαν ἀρχῆς στηριχθεὶς ὁ Δάρβιν συνέκρινε πρὸς τὰ οἰκιακὰ ζῶα καὶ τὰ κηπευόμενα φυτὰ καὶ τὰ ἄγρια τούτων. Καὶ παρ' αὐτοῖς εὐρίσκομεν τὸν πρῶτον παράγοντα τῆς διαφορᾶς τῶν ἀτόμων εἶδους τινός, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν δεύτερον τὸν τῆς κληρονομικότητος. Πρὸς σπουδαίαν ὅμως ἀλλοίωσιν τῶν εἰδῶν αὐτῶν λείπει ἡ ἐκλεκτικὴ τοῦ φυτοκόμου καὶ ζωοτρόφου διαλογή. Ταύτην ὅμως ἀντικαθιστᾷ ἐνταῦθα ἀπλοῦς τις καὶ ἰσοδύναμος παράγων, εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ὁποίου κεῖται ἅπαν τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς.

[* Ἐπειτα, συνέλεια].

* * *

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΑ

— Περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ Γαμβέτα μετὰ τὴν ἀνύψωσίν του γράφει ὁ «Φιγαρώ». «Κοιμώμενος ἀργὰ, ἐξύπνα καὶ ἀργὰ, καθ' ἣν ὥραν ὁ πιστός του ὑπηρετῆς Φραγκίσκος ἔφερεν αὐτῷ τὰς ἐπιστολάς καὶ τὰς ἐφημερίδας. Ἀπαντῶν εὐθὺς εἰς τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας ἐπιστολάς, ἔκοπτε μέχρις ἐσχάτων ἐκ τῶν ἐφημερίδων σπουδαίας περικοπὰς, ἃς ἀπέστειλεν εἰς τοὺς συντάκτας τῆς «Γαλλ. Δημοκρατίας». Περὶ ὧραν δεκάτην ἤρχοντο οἱ ἐπιστήθιοι φίλοι, μετ' ὧν συνδιελέγετο ἐπειδὴ δ' ἐφοβεῖτο ἀνέκαθεν τὴν πο-

λυσαρλίαν, ἠσκειτο μετὰ του νεαροῦ γραμματέως του Ἀρνὼ εἰς τὴν Ξιφασκίαν, ἢ ἔβαλλε διὰ πιστολίου ἐπὶ σκοπὸν. Περὶ ὧραν ἐνδεκάτην ἤρριστε μετὰ μεσημβρίαν δ' ἀπήρχετο εἰς τὴν Βουλὴν. Τὸ ἑσπέρας, ὁσάκις δὲν ἦτον ἠναγκασμένος ν' ἀπέλθῃ εἰς συνεδρίασιν ἐπιτροπῆς, ἢ εἰς ἐπίσημον γεῦμα, ἢ εἰς συνδιάσκεψιν πολιτικὴν, ἀπήρχετο ἀσμένως εἰς τὸ θέατρον τῆς Comédie Française ἢ τοῦ Palais Royal ἔνθα εἶχεν ἴδιον θεωρεῖον. Περὶ τὸ μεσονύκτιον μετέβαινε εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Γαλλ. Δημοκρατίας». ἔνθα ἔμενε μίαν ὥραν. Τὴν Κυριακὴν ἐκάλει τοὺς ἐπιστηθίους φίλους εἰς πρόγευμα. Συνήθεις προσκεκλημένοι ἦσαν ὁ φυσιολόγος Παυλὸς Βέρν, ὁ ἠθοποιὸς Κοκελὲν, ὁ γλύπτῃς Προῶ, ὁ Σπούλλερ, ὁ Ἀρνὼ. Μετὰ τὸ πρόγευμα ἠρέσαστο ἀπαγγέλλων στίχους, ἰδίως ἐκ τῆς «Πικραδότητος τῶν Αἰώνων» καὶ ἐκ τῶν «Ἀντιποίων» τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ. Τὸ ἑσπέρας ἀπήρχετο εἰς τὸ κτῆμα τῆς κυρίας Ἀρνὼ, παρὰ τὴν Γενεύην· ἐκεῖ δ' ἐξύπνα προβαίματα καὶ ἐκαπνολάττει εἰς τὴν λίμνην ἢ ἠσκειτο εἰς τὸ σφαιριστήριον.

— Ἐχθροὶ καὶ φίλοι πλέκουσι μιᾶ φωνῇ τὸ ἐγκώμιον τῆς ἀτομικῆς ἀγαθότητος τοῦ Γαμβέτα. Ἦτον εἰλικρινέστατος φίλος, ἄτυφος, ἀμνησικακος, ἐλεῆμων. Εἶχε τὸν χαρακτῆρα τοσοῦτον δελεαστικόν, ὥστε οἱ περὶ αὐτὸν τὸν ἀπεκάλουν «γόνθα». Ἦτον εὐτυχῆς, ὁσάκις ἠδύνατο νὰ συνδιελλαγῇ μετ' ἀρχαίου φίλου, πρὸς ὃν ἤρισεν ἕνεκεν πολιτικῶν λόγων· ἤκουε δὲ μετ' ἀνεξαντλήτου ἀνεκτικότητος τὰς νοουθεσίας τῶν εἰλικρινῶς ἀγαπώντων αὐτῶν.

— Ὡς παῖς ὁ Γαμβέτα ἦτο λίαν εὐσεβής· ἐπειδὴ δ' εἶχε θεῖον ἱερέα, ὁ πατήρ του ἠλπίζεν ὅτι ἔμελλε νὰ καταστῇ καὶ αὐτὸς στόλισμα τῆς ἐκκλησίας. Δωδεκαετῆς ὢν, συνέταξεν ὠδὴν εἰς τὸν πατέρα του Ἅγιον Λέοντα καὶ εἰς πάντας τοὺς Πάπας τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα τοῦτο· ὅτε δὲ πρὸ τετραετίας ἐξελέθη Πάπας ὁ Λέων ΙΓ', ὁ Γαμβέτα εἶπεν ἐπὶ συμποσίου φίλων· «Θά μοι φέρῃ τύχην, διότι ἀποκτῶ καὶ ἄλλον πατέρα. Ἐὰν ἦν ἔτι τρόφιμος τοῦ θεοῦ μου, ἡ ἐκλογή αὕτη θά μοι ἐνέπνεεν ὠραίους στίχους.» Ἐλθὼν εἰς Παρισίους καὶ ἀνδρωθεὶς, ἀπηνήθη τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θερησείας καὶ ἐγένετο ὁπαδὸς τῆς σχολῆς τῶν θετικοφρόνων. Εἰς ναὸν δὲν εἰσῆρχετο, οὐδ' ὁσάκις συνέπιπτε ν' ἀκολουθῇ κηδεῖα. Οὐχ ἦττον συνείθεε ν' ἀποστέλλῃ κηρία εἰς τὸν ναὸν τῆς ἐνορίας του τὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τῆς μητρός του, ἧτις ἦτο λίαν εὐσεβής. Ἐφέτος, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο λίαν καταβεβλημένος, ἐνῶ δὲ διήρχετο ἐνώπιον τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῶν Νικῶν μετ' ἑγὸς δημοκρατικῶ γερουσιαστοῦ, ἔστη αἴφνης καὶ εἶπὼν· «Ἐλησθόνθησά ν' ἀνάψω τὸ σύνθημα κηρίον», διηυθύνθη πρὸς τὸν ναὸν. — «Τί θά εἴπωσιν οἱ κληρικοί, παρετήρησε μειδιῶν ὁ φίλος, ἐὰν τὸ ἀ-